

צד ו"שניים שעשו מלאכה" משנה שבת פרק יג משנה ו

במשנה זו נעסוק בשני עניינים, בהגדרת מלאכת "צד" – שלילת חירותו של בעל חי. ובביאור הכלל: "שניים שעשו מלאכה" – שני בני אדם שעשו מלאכה שיכול כל אחד לעשותה לבדו ועשאוה ביחד - פטורים .

ציטוט המשנה

צָבִי שְׁנַנְכֵנְס לְבַיִת וְנַעַל אֶחָד בְּפָנָיו – חִיָּב.
נָעְלוּ שְׁנַיִם – פְּטוּרִין.
לֹא יִכַל אֶחָד לְנַעַל, וְנָעְלוּ שְׁנַיִם – חִיָּבִין.
וְרַבִּי שְׁמַעוֹן פּוֹטֵר.

משימה טרום לימוד –

תלמיד יקר לפני לימוד המשנה השלם את המשימות הבאות:

1. קרא את המשנה.

א) זהה שלושה מצבים במלאכת "צד" במשנה, סמנו אותם בקו.

ב) משימת התאמה: העתק את המקרים לתרשים ומתח קו בין כל מקרה למצב המתאים לו.

המצב

המקרה

לא יכול לעשות את המלאכה בכוחות עצמו ונעשית רק בשניים

מס' 1: _____

שניים שביצעו מלאכה ביחד

מס' 2: _____

אחד עשה את כל המלאכה לבדו

מס' 3: _____

ג) זהה מחלוקת במשנה. באיזה מקרה המחלוקת ובין מי?

המקרה שבמחלוקת הוא - _____

המחלוקת בין דעת _____ לדעת _____.

2. למד את קטע הגמרא שלפניך.

בקטע זה מובאת ברייתא בשם רבי יהודה הנשיא הדורש את הלימוד בעניין "שניים שעשאוה".

תלמוד בבלי

מסכת שבת דף ג עמוד א

תניא רבי אומר: ואם נפש אחת תחטא בשגגה מעם הארץ בעשותה אחת ממצות ה' אשר לא תעשנה ואשם" (ויקרא ד, כז). "מעם הארץ בעשותה" – **העושה את כולה ולא העושה את מקצתה**. יחיד ועשה אותה – חייב, **שנים ועשו אותה – פטורין**.

איתמר נמי, אמר רבי חייא בר גמדה: נזרקה מפי חבורה ואמרו "בעשותה" – יחיד שעשאה חייב, **שנים שעשאוה פטורין**.

א) באר את הפסוק המובא בקטע זה בלשונך.

ב) מהם שני הכללים בהלכות שבת שנדרשו מפסוק זה עפ"י דברי הגמרא.

כלל מס' 1 - _____

כלל מס' 2 - _____

מושגי תוכן -

3. הסבר בקצרה את המושגים הבאים: (העזרו בספר מעגלי המשנה, בפירוש המשנה)

א) מלאכת צד – _____

ב) "שניים שעשאוה" – _____

משימת מבנה -

4. העתק בטבלה את מילות המשנה לפי המבנה הבא.

אומר	מקרה	דין

פרשנות והיסק -

5. משימת הבנה

השלם את המילים החסרות בקטע המשנה (מאזכרים).

צְבִי שְׁנַנְכָּנס _____ לְבֵית וְנָעַל _____ אֶחָד בְּפָנָיו _____ –

חִיב _____ . _____ נָעְלוּ שְׁנַיִם _____ –

_____ פְּטוּרִין. לֹא יָכַל _____ אֶחָד _____ לְנַעַל _____, וְנָעַלוּ _____

שְׁנַיִם – חִיבִין. וְרַבִּי שְׁמַעוֹן פּוֹטֵר.

מעצמו, אדם, את דלת הבית בשבת, מלאכת צד, אבל אם, ביחד את הדלת, שניהם, אדם, לבדו, את הדלת, אותה.

6. שנינו ברישא של המשנה: "צָבִי שְׁנַכְנַס לְבַיִת וְנָעַל אֶחָד בְּפָנָיו – חִיבִי".

(א) היכן הייתה מלאכת צד בעשיית המשכן?

(ב) חשוב! מה החידוש שאתה למד ממשנה זו בעניין הגדרת מלאכת צד?

(ג) כתוב מהי הגדרת מלאכת צד לפי מקרה זה שכתוב במשנה.

[העזר במבוא למשנה מתוך חוברת 'מעגלי המשנה']

7. שנינו במשנה: "נָעְלוּ שְׁנַיִם – פְּטוּרִין".

(א) הסבר את המקרה בלשונך. במה הוא שונה מהמקרה הראשון?

(ב) הסבר את הטעם לדין עפ"י דברי הגמרא?

תניא רבי אומר: ואם נפש אחת תחטא בשגגה מעם הארץ בעשותה אחת ממצות ה' אשר לא תעשנה ואשם" (ויקרא ד, כז). "מעם הארץ בעשותה" – **העושה את כולה ולא העושה את מקצתה**. יחיד ועשה אותה – חייב, **שנים ועשו אותה – פטורין**.

8. שנינו בסיפא של המשנה: "לֹא יָכַל אֶחָד לְנַעַל, וְנָעְלוּ שְׁנַיִם – חִיבִין. וְרַבִּי שְׁמַעוֹן פּוֹטֵר".

(א) השלם את הטבלה!

המקרה	אומר	דין
	תנא קמא	
	רבי שמעון	

(ב) הסבר את היטב את המקרה בלשונך.

(ג) להבנת טעם המחלוקת ערוך השוואה בין המקרים במשנה (העזר בצבעים).

(1) כתוב במה דומה מקרה מסי' 3 למקרה 1.

(2) במה דומה מקרה מסי' 3 למקרה 2.

1. צָבִי שְׁנַכְנַס לְבַיִת וְנָעַל אֶחָד בְּפָנָיו – חִיבִי.
 2. נָעְלוּ שְׁנַיִם – פְּטוּרִין.
 3. לֹא יָכַל אֶחָד לְנַעַל, וְנָעְלוּ שְׁנַיִם – חִיבִין.
 וְרַבִּי שְׁמַעוֹן פּוֹטֵר.

ד) הבנת טעם המחלוקת במשנה.

השלם את המילים החסרות!

לפי דעת תנא קמא במקרה _____ לא יכול לסגור את הדלת _____ עצמו וסגירת הדלת אפשרית רק _____ – הם חייבים, מכיוון שזה נחשב שכל אחד _____ את המלאכה לבדו כי זאת הדרך לסגירת הדלת. ולפי דעת רבי שמעון הם פטורים כי סוף כל סוף, שניים _____ את המלאכה, ולכן הם פטורים.

מחסן מילים להשלמה: בכוחות, לבדו, עשה, בשניים, עשו,

תרגול מיטבי [דוגמת שאלת בגרות]

א) כתוב מה ההגדרה של מלאכת צד. בסס תשובתך מהנלמד במשנה.

ב) "מעם הארץ בעשותה" –

1) מהם שני הכללים הנדרשים מפסוק זה בהלכות שבת.

2) כתוב דוגמא לכלל כלל מהמשנה.

ד) "צָבִי שְׁנָנְס לְבֵית וְנָעַל אֶחָד בְּפָנָיו – חָיָב. נָעְלוּ שְׁנַיִם – פְּטוּרִין. לֹא יָכַל אֶחָד לְנַעַל, וְנָעְלוּ שְׁנַיִם – חָיָבִין. וְרַבֵּי שְׁמַעוֹן פּוֹטְרִין."

1) העתק למחברתך את הטבלה שלפניך, ושכך בה את מילות המשנה, על פי ההוראות שבטבלה.

אומר	מקרה	דין

2) אם ענית כראוי על סעיף ב' 1, מה הטעם על פי הגמרא לדין במקרה השני?

ה) מתוך שאלת בגרות קיץ תשע"ז

במסכת שבת, פרק י"ג משנה ו' מתואר מקרה שבו צבי נכנס לבית, ושני אנשים נעלו בפניו את הדלת. לדעת תנא קמא, ציין באיזה מצב יהיו השניים פטורים, וכתוב הסבר אחד לטעם הפטור.

ו) במסכת שבת, פרק י"ג משנה ו' מתואר מקרה שבו צבי נכנס לבית, ונעלו שני אנשים את הדלת. באיזה מצב יש מחלוקת במשנה בדין זה. נמק דעה אחת מבין שתי הדעות.